

DUEL

(Pro oba není na jedné silnici místo)

Vítejte a zaparkujte, kde jen chcete! Vstupné se neplatí, ba i popcorn a nějaké to pivo si můžete dovézt z vlastních zásob. Jste ochotní na ploše autokina i přenocovat? Zůstat tu dlouho? Zabydlet se tady? Naše Drive-in Cinema nebude totiž mít podobu klasického bijáku, odkud vás po závěrečných titulcích vyženou a plochu vyčistí. A nepůjde tady ani tak o zhlédnutí

samotného děje, protože předpokládáme, že snímek, v němž se to hemží amerikami, už dávno znáte. My vám chceme přiblížit, co se stalo před natáčením, během něj i po něm. Vzali jsme si na mušku filmy legendární, kultovní, jedinečné – všechny prosycené nefalšovanou Amerikou a napínavou podívanou.

Dnešní premiérový díl jsme věnovali nesmiřitelnému souboji středostavovského jedince z velkoměsta s pouštním přízrakem, náhle se zjevujícím zdánlivě odnikud. Pozor, motory už běží...

Stručný děj

Cesta obchodníka Davida Manna z domovského L.A. se změní na boj s vražednou soupravou semi-trucku hned

poté, co si řidič osobního vozu „dovolí“ zatroubit, předjet a vyjádřit své mínění. Děj snímku graduje u benzínky, v truckstopu, během objížděk, u želez-

ničního přejezdu, při asistenci u nepojízdného school busu, v momentu volání o pomoc a následně v sebevražedném souboji dvojice strojů, při němž

jeden musí zákonitě podlehnout. A tak jako obra Goliáše zničil pověstný malý David, je to truck, který se v oblaku prachu a kamení řítí z prudkého útesu, ale strhává s sebou i maličkého protivní-

Směr k výpadovce z L.A.: v pravém pruhu Continental, v protisměru Firebird, David Mann se ještě může protáhnout mezerou. Netuší, že zanedlouho by byl za lidskou společnost vděčný. Netuší to ovšem ani divák...

ka. Jen jeho majitel sedí u hrany srázu, hledí do zapadajícího slunce a noří se do svých vlastních myšlenek.

O filmu

Co všechno se dá natočit podle několikastránkové povídky, uveřejněné v Playboyi? Nejen akční a démonický trhák, ale navíc snímek, který vzbudil celosvětovou diskusi! Autor povídky, scénárista Richard Matheson, zažil při jízdě z partie golfu do svého bydliště v kalifornské Ventuře útok zjevně psychicky nalomeného řidiče návěsové soupravy. Okamžitě jeho zpracování nabídl filmovým studiím, ale nikdo mu nevěřil. Nezbylo, než čerstvé vzpomínky zaznamenat na diktafon a uložit do šuplíku. Pak povídka vyšla v Playboyi a článku si všimla Spielbergova sekretářka Nona Tyson, když chystala začínajícímu režisérovi poštu. „Nekoukejte se na mě tak vyjeveně! Já vám to nenesu kvůli nahotinám, ale přečtete si TOHLE,“ řekla Nona a podala Spielbergovi časopis. Bylo rozhodnuto. Další slovo patřilo producentu Georgi Ecksteinovi... Televizní premiéra se konala 13. listopadu 1971 v síti CBS, ale jak je všeobecně známo, Spielberg chtěl dostat film především do kin – to znamenalo původní stopáž 74 minut prodloužit na půldruhou hodinu, tedy standard celovečerních snímků. Proto byly následně dotočeny tři dlouhé záběry: telefon s manželkou, střetnutí u železničního přejezdu a scéna se školním autobusem plným rozjívěných dětí.

Živí aktéři

Obchodního cestujícího si s chutí zahrál Dennis Weaver, který v té době už měl více než deset let hereckých zkušeností. Nebyl sice prvním osloveným (odmítl například Gregory Peck), ale na rozdíl od svých dvou kolegů s účastí souhlasil. A dobře udělal. Druhého (a posledního) hlavního účinkujícího uvidíme jen při pečlivém a opakovaném sledování. William Carey Loftin byl především kaskadér a uměl nejen perfektně řídit, ale ovládal i jízdu v sedle a boj na pěti. Není divu, že dubloval hlavní aktéry ve filmech Vanishing Point, Smokey & the Bandit či Bullitt. V poslední jme-

Cisternový semi-trailer z roku 1948 vypadá přesně tak, jako by byl v provozu celé desítky let a živil se jen zlými skutky. Kdyby se na soupravě cokoliv lesklo, nebyl by děj (aspoň v tomhle ohledu) uvěřitelný

novaném snímku měl na starosti také veškeré kaskadérské aktivity. A právě on ztvárnil tajemného řidiče Peterbiltu, jehož tvář si režisér umanol divákovi neukázat...

Oceloví aktéři

Byli v podstatě jen dva: červený Plymouth Valiant a drsným životem po-

Okamžik předtím, než Mann poprvé spatří zvolna jedoucí soupravu, seděl ještě uvolněně a myslel na nadcházející obchodní jednání. No, uvolněně – jak se to vezme: mohl se aspoň trochu opřít do sedadla...

Přes plnou to nejde, David očividně není připravený na setkání s osmnáctikolovou esencí zla. Možná by bylo zajímavé vědět, jestli Dennis Weaver v roli řidiče Plymouthu pocítoval během natáčení nervozitu

„Když Ethyl, tak Ethyl,“ plná nádrž se bude hodit, to už David Mann začíná tušit. „Vypadá to, že byste potřeboval novou hadici k chladíči,“ nabízí čerpadlář, ovšem Mann se projeví jako držgrešle. V kopcích to pozná...

Když budete pozorně sledovat nejen děj, ale i krajinu kolem aut, určité poznáte, které úseky se díky otočným kamerám a profi střihu objevily ve filmu opakovaně. Tahle zatáčka je jedním z nich

Sedm mají do Chuckovy kavárny, Plymouth si jede docela zvolna, příjemným cestovním tempem, ani se nezdá, že by ho ještě před chvílí pronásledoval smrtící nárazník démonického Peterbiltu

anty měly totožné poklice podle ročníku '71, drobné rozdíly lze vypožorovat v nápisech a uvnitř – ovšem musíte se odpoutat od děje ☺. Výběr trucku se odehrál zcela ve Spielbergově režii. Původně nevěděl, jakou značku použít, jen nechtěl bezkapotový model. Nakonec nechal na volné ploše za jednou studiovou halou Universal shromáždit sedm různých tahačů a z tohoto výběru vyšel vítězně Peterbilt 281 ročníku '55. „Upoutalo mne dělené šípovité přední okno, působilo jako zlé oči, cize a nepřátelsky,“ vysvětloval později Spielberg. Tvar doplňovaly kulaté reflektory, vysoká hranatá kapota a dlouhá příď. Ovšem „Pete“ do poslední chvíle jezdil jako klasický barevný tahač, takže jej bylo potřeba náležitě „zohyzdit“, aby náhodou některému divákovi nepřípádal sympatičtější než pronásledovaný Plymouth. I o to se produkce postarala, a navíc dodala dva kusy rezavé kolejnice místo klasického nárazníku jako nezbytný výrazový prostředek. Minimální rozpočet (k němu se ještě dostaneme) způsobil, že souprava byla pouze jedna a vše se muselo podařit na první pokus. Jenže pak přišly dotáčky a kde vzít stejné vozidlo? Štáb sehnal druhý Peterbilt 281, ovšem tentokrát z roku 1960, a také jinou cisternu. Vizualní úpravy do podoby prvního trucku proběhly vcelku uspokojivě, horší to bylo s technickými detaily, jejichž rozdílu si ve filmu nelze nevšimnout. Ještě horší situace nastala u cisterny, která má i jiný tvar výřezu kol, a nepovedlo se ani stejně omšelé provedení prosluhlého nápisu FLAMMABLE. Ale třeba si ničeho nevšimnete...

Úžasný záběr zběsile se točících kol, odkrajujících zbytek cesty, než červeného protivníka rozdrtí. Je to alternativa k záběru bojovníka, chystajícího se na výřazovací zápas, z něž vyjde živý jen jeden...

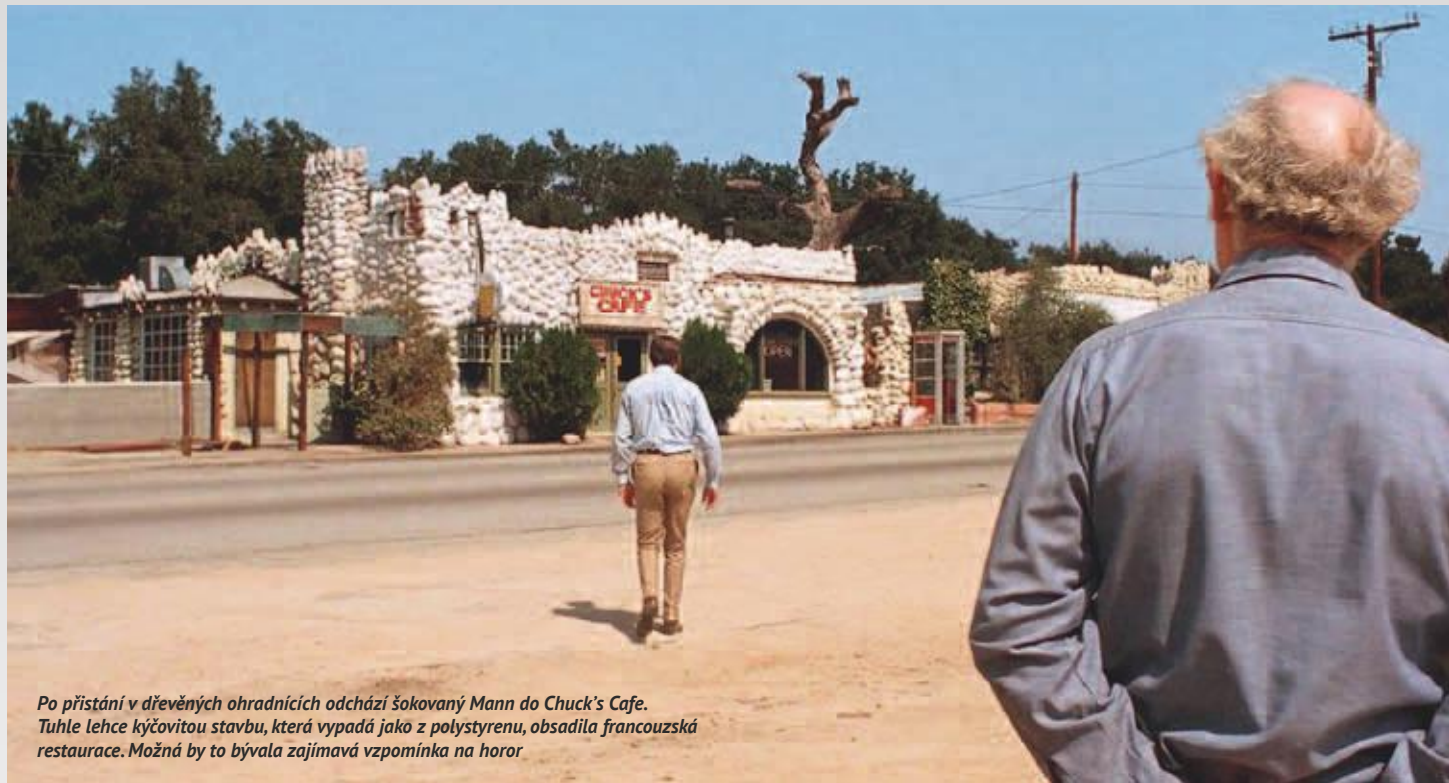

Záběr v zrcátku Valiantu většinou slouží jako rozdělovník, aby si divák nezvykl na to, že Mann je muž ocelových nervů. Často sebou při rychlém švenku kamery trhne i ten, kdo už film viděl vícekrát

Kam s kolejnicemi? Přece na nárazník! Nápad produkce, který se prý i Stevenu Spielbergovi líbil. Řidič Peterbiltu ale tuhle zbraň používal doslova něžně, jinak by se nebohý Valiant rozletěl po prvním drncutí

Signální červený odstín osobního vozu byl jednou ze Spielbergových podmínek. Jiná barva by působila fádně, zapadnout do téměř jednobarevné krajiny měl naopak tahač s návěsem. Byly to jeho mimikry...

Po přistání v dřevěných ohradnicích odchází šokovaný Mann do Chuck's Cafe. Tuhle lehce kýčovitou stavbu, která vypadá jako z polystyrenu, obsadila francouzská restaurace. Možná by to bývala zajímavá vzpomínka na horor

Lokace

Nemýlí se ti z vás, kteří budou mít pocit, že se některá místa mihla v ději opakovaně. Natáčelo se v 10414 Bloomfield Street, Toluca Lake (Mannův dům), 31924 Crown Valley Road, Acton (benzínka), 12625 Sierra Highway, Santa Clarita (Chuck's Cafe), Soledad Canyon Road (tunel s parkovištěm ve scéně se schoolbusem), Crown Valley Road, Acton (scény s vlakem), 9661 Sierra Highway, Santa Clarita (benzínka a Snakera), 6201 Soledad Canyon Road, Acton (Mannův „úkryt“ vedle opuštěného junkyardu) a konečně Vazquez Canyon Road, Santa Clarita (cesta ke skalnímu útesu). Všechna místa se dají dohledat na webových mapách, ale upozorňujeme, že za půl století se proměnila víc než radikálně. Lepší je najít si na YT videa „then & now“, protože existuje nemálo nadšenců, kteří se vydávají i po těch nejmenších stopách... Ještě

dejme slovo Dennisi Weaverovi: „Při natáčení jsem najezdil skoro 2.000 mil ve vedru bez klimatizace, kterou jsem nesměl používat, abych prý dostal správně zdrchaný výraz.“ Ke cti herce nutno dodat, že se nevyhýbal ani náročným scénám, takže například na válení se mezi hady a jinou havětí ve Snake-ramě či skok z telefonní budky nebyl potřeba další kaskadér.

Zákulisí natáčení

Z dnešního pohledu naprosto neuvěřitelně zní fakt, že rozpočet snímku původně činil 400.000 USD, a doba natáčení neměla překročit deset dní! Do rozpočtu se muselo vejít nejen zapůjčení kamer a ostatních potřeb, ale i uzávěry silnic, kupní cena Peterbiltu a traileru i mzdy personálu a protagonistů. Ovšem kvůli dotáčkám vzrostl natáčecí čas na celkem 13 dní a rozpočet byl překročený o sto tisíc dolarů.

„Kult dítěte“ v praxi! Třebaže dětičky (aspoň některé) by zasloužily pár na zadek, šofér schoolbusu je neukočíruje, autobus nejede a nikde nikdo. Až David Mann – dokud se ovšem nezahákne nárazníkem

Zcela podle prostoduchého zvyku (nejen) amerických filmařů měla souprava po zřízení ze srázu nesmyslně explodovat. Produkce argumentovala, že veze palivo! Ale Spielberg si prosadil svou, takže konec je takový, jak jej známe:

Pomoc se blíží! Ale řidič schoolbusu nechápe, proč se ten divný chlap ve Valiantu hrne pryč, jen se práší. Je to jedna z dodatečně vložených scén, aby se film mohl promítat jako celovečerní

Další vložená scéna, tajemný vládce mnohatunového kolosu jen tak jemně laškuje se zádi Valiantu, zpátečka a zběsile se otáčející kola proti síle trucku nezmůžou nic. Trucker se (zřejmě) dobře baví...

„Vy se zatím můžete kouknout na mý hady,“ nabízí stará čerpadlářka Davidu Mannovi, než mu vymění tu poškozenou chladičovou hadici. Uprostřed Snakeramy je telefonní budka, ale z té už nikdo nezavolá

Zatímco Mann mluví se spojovatelkou a hlásuje své jméno, divák vidí, jak se Peterbilt otáčí, rozjíždí, a neomylně míří na muže v budce. Dennis Weaver zvládl skok z budky sám bez záskoku kaskadéra

Klece a terária se tříští, jedovatá a lidem nemilá havěť se rozprchne do všech stran a také Davidu Mannovi na kalhoty. Než stačí chlupatou potvoru smést ze sebe, Snakerama a jediný telefon jsou na třísky...

Už toho měl dost, zajel na boční cestu a čeká. Čas si krátí spánkem, na nedalekém junkyardu si jen závaný horkého vzduchu pohrávají se stébly trávy, prorůstající kdysi dávno krásným Cadillacem

Několik hodin David Mann prospal a produmal. O světě, o lidech, o zlu... A stejně stačilo vyjet za zatáčku a truck tam na něj čekal. Copak to asi řval řidič Chevroletu? Ve filmu to moc poznat není...

„Podrobil jsem rozbitý truck dlouhému a bolestivému umírání, a to je tam vidět. Jestli ho chcete nechat bouchnout, najdete si jiného režiséra...“ Finální scéna přitom málem vypadala jinak. Motor a spojka Peterbiltu po náročných jízdách už pomalu vypouštěly duši a tahač měl problémy rozjet se do kopce. Ve hře tedy byla eventualita jej dalším truckem ke srážu dostrkat. Ovšem ten další truck nebyl – jak se dnes vinou všeobecného omylu tvrdí – připravený druhý „Pete“, ale zcela oby-

čejný těžký vyprošťovák (je na zlomek vteřiny vidět při sjezdu trucku přes hranu útesu). Později byl použitý na úklid trosek. Druhý „Pete“ vznikl až následně. Všimli jste si otevřených dveří kabiny Peterbiltu? Při snímání tragického konce řídil samozřejmě vynikající Carey Loftin a zůstal za volantem až do posledního momentu (filmaři dokonce „obětovali“ jednu kameru). Jenže dveře byly zkrfizené v pantech a zůstaly otevřené...

Řada registračních značek na nárazníku trucku měla podle představy režie symbolizovat likvidace automobilových protivníků v různých státech USA. Nedlouho před koncem se Mann (Weaver) pokusí zastavit pro pomoc u deratizačního černobílého Chevy Bel Air '71 s velkým nápisem „Grebbeips“. Zkuste si

Další úžasný záběr: z žabí perspektivy vynikne úzká a vysoká maska jako katedrála zla, kolejnice mlčky sdělují, že proti nim nemá nikdo šanci, license plates vypovídají o obětech, které neunikly

„Tak pojď, kámo, jdem do finále! Teď už je to jen mezi námi,“ vysvětluje posunek ruky řidiče trucku, který zároveň dává na vědomí sebejistotu a předem prohraný boj malého Valiantu. Jak to dopadne?

to přechyst obráceně – je to totiž filmařská legrárka! Štáb používal několik kamer, otočných o 180° a rozestavených podél silnice, takže bylo možné ve střížně střídát záběry z divoké jízdy, aby to vypadalo, že se krajina neustále mění. Oblíbeným trikem filmařů je uchycení kamery těsně nad vozovkou, takže má vzniknout dojem rychlé jízdy. Podle pohybu krajiny okolo ale zkušený řidič pozná, že to s tou rychlostí nebylo tak vážné, o čemž svědčí i poznámka ve scénáři, nařizující při nárazech Peterbiltu na záď Valiantu nepřekročit rychlost 35 mph.

Pád z útesu točilo sedm nezávislých kamer z různých úhlů. Vše muselo klapnout hned napoprvé. Původní „Pete“ byl osazený turboagregátem Caterpillar, novější přeplňovaným Cumminsem. Ale podle svědectví pracovníků střížny bylo použito také zvuků nejméně dvou dalších motorů. Zbývající truck byl údajně použitý i při natáčení epizody v seriálu „The Incredible Hulk“ a novějšího snímku „Torque“. Původním Spielbergovým záměrem bylo natočení celého filmu bez dialogů, pouze s doprovodnou hudbou. Po „domluvě“ producenta svolil nejdříve k Mannově samomluvě, a nakonec i k „ozvučené“ scéně ze Snakeramy a Chuckovy kavárny.

Omyly a nepravosti

Lahůdka pro autora článku a ukaz v každém filmu – nobody is perfect. Když odmyslíme rozdíly mezi oběma použitými soupřavami a Valianty, tak během namáhavé jízdy přehřátého Plymouthu do prudkého kopce ve zpětném zrcátku můžete zahlédnout Spielbergovy vlasy a část hlavy dalšího člena štábu. Ani sekvence s kamerou, zrcadlící se ve sklech kavárny a budky, nejsou výjimkou. Naprosto úsměvný pak zůstává rádobý dramatický pohled na klešající ručičku rychloměru Plymouthu, zdolávajícího z posledních sil kopec. Ukazatel režimu jízdy na sloupku je sice rozostřený, ale ne natolik, aby divák nepoznal, že červená šipka zakrývá písmeno N! O pokaždé jiném naladěni

Staří manželé v krásném Plymouthu by asi i pomohli, ale najednou se z kopce pozpátku řítí návesová soupřava. Řidič sotva stačí hodit zpátečku a odcouvat. David Mann je zase sám a bude muset dokončit svůj boj

Řidič deratizačního Chevroletu mění kolo a určitě se nestačí divit, když se u něj snaží zastavit červený otlučený Plymouth a vzápětí jej málem sestřelí rozružený truck s cisternovým návěsem!

Bliží se kopce a zatáčkovitá silnice. Od ní si Mann hodně slibuje, tady by slabší, ale hbitější auto mohlo pronásledovateli ujet. Jenže scénář předepisoval poslední osudovou ránu, která se na spořádaného občana snesla...

Jako pomalu padající věž v dramatickém finále se k Valiantu, syčícímu párou z prasklé hadice, blíží smrtící ocelový kolos. Divák vnímá jen přehazování kvaltů a řad. Je to mistrovský koncert!

Se ztichlým motorem se Plymouth žene do údolí, truck ani na okamžik nezpomalí, třebaže míjel ceduli nabádající truckery, aby řadili nižší rychlosti. Zdá se, že Peterbilt má v samotných pekelných bystotech spojení!

A tady je máte: druhý Peterbilt přišel o nějaké ty registrační značky, dostal blinkry na blatníky, vedle stojící Valiant nemá tušení, čím si jeho pět sourozenců prošlo. Obě vozidla dodnes dělají filmu reklamu

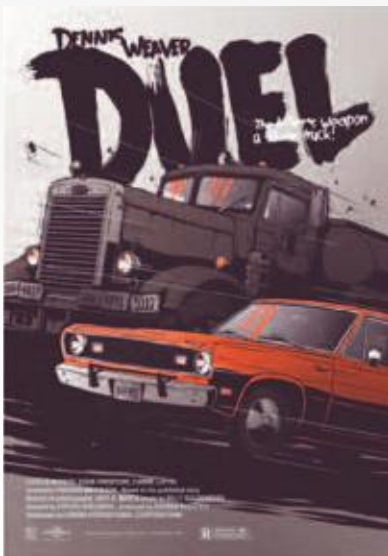
Konec bez fanfár... Jen tlumený náraz a dlouhý nářek násilně formovaného kovu... Ani utažení parkovací brzdy, ani pokus o odpojení návěsu nepomůže. Na začátku se neznali, teď se objímají na cestě do nicoty...

stupnice rádia ani nemluvě... Samozřejmostí je potom střídání čistého a zaprášeného Valiantu, jeho zázračně se „uzdravující“ záď po opakovaném laškování s kolejnicí Peterbiltu, license plates bez přišroubování a někdy i dvě na sobě, a další podobné hříchy. Také logická stavba děje místy poněkud pokulhává: jak vidno z širokoúhlých záběrů, Mann nejel absolutně liduprázdnou krajinou, je možné pozorovat osady, shluky budov či menší obce. Tam všude se mohl dovolat sheriffa a jeho pomocníků... Ale to bychom asi neměli před očima tenhle Duel, že? No a během destrukčního finále vás možná napadne, proč se Valiant po nárazu zepředu v mírné rychlosti najednou ocitá před Peterbiltem z boku, navíc během takové mžikové scény už notně ohořelý...

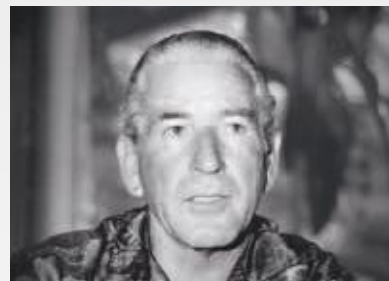
Co zbylo?

Jak jsme uvedli, Valiant nepřežil ani jeden – dnes jsou vystavovány repliky. Z Peterbiltu '55 zbyla hromada šrotu, kterou najatá firma uklidila do druhého dne. Útes i sráz pod ním dnes vypadá naprosto nedotčeně, možná jen

„Vražednou zbraní je čtyřicetitunový truck!“ – jeden ze stovek plakátů při premiéře Duelu. Tenhle plakát zobrazil skutečnou podobu obou hrdinů, občas ale byl rébus poznat, co to je za značky

Fotka vznikla během italské premiéry Duelu. Steven Spielberg, dnes důstojný pán s přehlídkou mnoha úspěšných snímků, byl tehdy ještě kluk, hotové ucho. Ale i v klukovském věku vešel do dějin filmu

Tady je ten tajemný trucker: Carey Loftin byl prý jedním z nejlepších řidičů kaskadérů v poválečné Americe, jinak taky majitel mnoha zajímavých aut. Byl členem motocyklové a kaskadérské síně slávy

s detektorem byste našli nějaký ten úlomek kovu. Opuštěný junkyard, kde se David Mann pohroužil do spánku, byl v rámci „zeleného“ hnutí zlikvidovaný v roce 1985. Chuckova kavárna existuje, ale je z ní francouzská restaurace La Chene. Na místě benzínky se Snakeramou je velké parkoviště s obchody. Snad jen ten tunel a zatáčkovitá silnice zůstaly... A samozřejmě druhý Peterbilt! Ale moc nechybělo, aby sešel ze světa také! Po dotáčkách jej odvezli mezi staré železo na pozemek firmy George Sacka v Agua Dulce, kde po celé tři desítky let zarůstal do země. V roce 2003 jej objevil zachránce a souprava začala střídat majitele. Jeden z nich instaloval novější agregát Cummins 335 a odpružení Reyco. Soupravu nakonec koupil do své rozsáhlé kolekce Brad Wike z Lincolntonu (NC),

Začátek natáčení finální scény: Plymouth zatím jemně doutná, bude muset ještě dvakrát vzplanout, než spolu se soupravou spadne ze srázu. Dveře Peterbiltu jsou ještě zavřené, pak už je řidič zabouchnout nestihne

Vražedné ticho. Kamera najíždí přes okraj srázu a divák hledí na pokroucené zbytky vozidel, která celých devadesát minut doprovázel. Lovci filmových suvenýrů se musí vyzbrojit detektorem...

Sběratel trucků a těžké stavební techniky Brad Wike z Lincolntonu. Když si jeho jméno v souvislosti s Peterbiltem zadáte do vyhledávače YouTube, budete mít dokonce možnost se v trucku „projet“

Jeden z novodobých pohledů na útes, na němž film vyvrcholil zkázou. Vcelku nenápadné místo, jedno z mnoha podobných v celém okolí Vazquez Canyon Road, kde se poslední metry filmu odehrávají

kde je dodnes a zůstává až na výjimky provozuschopná. Mnohé jízdy můžete sledovat a prožívat ve videích na YT. Došli jsme na konec. Doufáme, že jsme zodpověděli otázky, které diváka napadnou během sledování děje i po něm. A pokud se vám naše sonda

do filmového zákulisí líbila, tak vězte, že připravujeme další. Téma? Kdepak, nechte se překvapit!

Text: J.F.K.

Foto: archiv autora a redakce, Universal Pictures, Empire, stránky klubů a filmových magazínů

